

- לאחר שאמר 'ברוך אתה ה' – יש אומרים שיאמר 'למדני חקיך' ויחזור לראש הברכה. ויש חולקים וסוברים שדינו כסיים הברכה. ע' משנ"ב שם]. והגר"א פסק כהרמב"ם שגם כשזכר עד שלא סיים הברכה – חזר לראש התפילה.
- אמר 'משיב הרוח ומוריד הגשם' ונוכר תוך כדי דיבור – אין מועיל שיאמר מיד 'טל' אלא חזר לראש, כלומר ל'אתה גבור' (כן פסקו בשו"ת אור לציון ח"ב ז, כט (מו, כו) ובשו"ת שבט הלוי ח"ו טז [אלא שמשמע ממשטות דבריו שחזר לראש התפילה. וצ"ב]. ונראה שאם חזר לירב להושיע' מועילה החזרה).
- ח. יש מצדדים לומר שאם הזכיר בימות החמה גשם וגם הזכיר טל – אין מחזירים אותו (עפ"י רמב"ן ור"ן בפירוש הירושלמי), אבל שאר פוסקים חולקים (רמב"ם רא"ש, ב"י ורמ"א קיד, ד).
- ט. ספק אם הזכיר אם לאו (לא גשם ולא טל); עד שלשים יום חזקה מה שהוא רגיל הוא אומר, הלכך מחזירים אותו מספק כל שלשים (תוס'). יש אומרים שדין זה חידוש ואין לך בו אלא חידושו הלכך אם מצטרף צד נוסף לתלות שהזכיר – אינו חוזר (עפ"י ערוך השלחן). ומובא בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א שהמתפלל כל תפילתו מתוך הסידור ואינו זוכר אם הזכיר אם לאו – אינו חוזר, שיש יותר לתלות שאמר כראוי (מובא בידיעון הליכות שדה גליון 115 מהגרמ"מ קארפ שליט"א, עע"ש. וראה בקובץ מוריה תמוז תשנ"ט (עמ' סט) מהגר"ח פ' שיינברג שליט"א שמסתבר שכל אדם צריך לילך לפי מה שמכיר את טבעו ותכונת הרגלו).
- י. התוס' כתבו שש"צ שטעה בהזכרה או בשאלה – אין מחזירים אותו. ואולם שאר פוסקים חולקים על כך (ע' או"ח כ"ג, ג. וע"ע שפת אמת ומאור ישראל). דיני טעות בשאלת גשמים – בברכות כט.

דפים ד – ה

- ד. א. מאימתי ועד מתי שואלים את הגשמים?
 ב. שמיני עצרת בחו"ל, שעושים אותו שני ימים טובים – מה דינם לענין הזכרת גשמים?
- א. מאימתי שואלים את הגשמים [בארץ ישראל] – שנינו במשנתנו: סמוך לגשמים. ופירשו בגמרא שאפילו רבי אליעזר שאומר מזכירים ביום טוב ראשון מודה בשאלה שאינה אלא לאחר החג, שאז הוא זמן גשמים ולא קודם לכן. ולהלן בברייתא נחלקו תנאים אם בשלשה במרחשון מתחילים לשאול או בשבעה בו (רבן גמליאל). וכן פסק רבי אלעזר. ואילו רבי יוחנן פסק משמתחיל להזכיר מתחיל לשאול, כלומר מיד לאחר החג. ופירשו דבריו (לשון אחרונה) שזהו רק לבני ארץ ישראל וכשאיין בית המקדש קיים, אבל בבבל שהפירות מונחים עדיין בשדה לייבוש, וכן בארץ ישראל בזמן המקדש שעולי רגלים צריכים לילך לבתיהם – שואלים רק בשבעה במרחשון. (כן הוא לפירוש התוס' ועוד, אבל לפרש"י בכל מקום אין מתחילים לשאול אלא בשבעה במרחשון).
- א. בגמרא להלן (ו). משמע לכאורה שיש דעת תנאים שמתחילים לשאול ב"ז במרחשון, שהוא זמן רביעה ראשונה לדעה זו (ערש"י שם; בהגר"א רכ סק"ג; חזו"א יח, ט; חדושים ובאורים שם).
- ב. להלכה נקטו הפוסקים כסוגיא דלהלן (י – שהיא עיקר מקומה) שבארץ ישראל מתחילים לשאול בליל שבעה במרחשון, ובחו"ל ששים יום אחר תקופת תשרי (ע' או"ח קיז, א ובהגר"א).
- ג. שאל גשם בתפילה לאחר החג קודם שבעה במרחשון – אינו חוזר (עפ"י מחזיק ברכה ותהלה לדוד קיי; הליכות שלמה ח"א ה, יח).
- פרטים נוספים בשאלת גשמים בחוצה לארץ – ע' להלן י.